

9 ТРАВНЯ – ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ

Дорогі ветерани, учасники бойових дій, трудівники тилу, солдатські вдови Великої Вітчизняної війни!

Від колективу Державного комітету України у справах ветеранів і особисто від себе сердечно вітаю вас, ваших рідних та близьких зі славним і дорогим усім нам святом — Днем Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Цей знаменний день уособлює героїзм, мужність, любов до Батьківщини, ратну працю й біль за загиблими, зламани людські долі, нездійсненні задуми та мрії.

Сьогодні ми низько схиляємо голови перед світлою пам'яттю тих, хто зупинив фашистську навалу ціною власного життя.

Ми складаємо глибоку шану всім, хто виборював перемогу в жорстоких боях і самовіддано трудився в тилу. Ми ніколи не забудемо, що на вашу долю випали і найважчі випробування в повоєнні роки. Своїми руками ви підняли з руїн зруйновані міста і села, фабрики і заводи, відродили знищений війною господарський потенціал держави.

Чим далі відходить від нас героїчна та тривожна пора, тим повніше ми усвідомлюємо історичне значення здійсненого.

Щира подяка вам за це та низький уклін.

Прийдешні покоління у вічному боргу перед вами за мужність, силу духу, самопожертву, виявлені в боях проти фашистських загарбників.

Шановні ветерани! Бажаю вам міцного здоров'я на довгі роки. Хай щастя і родість завжди панують у ваших оселях.

Світла і вічна пам'ять загиблим воїнам!

Честь і слава живим героям!

Ми, нащадки переможців, завжди будемо гідні ратного і трудового подвигу наших батьків та дідів.

Ми зробимо все від нас залежне, щоб розквітала, ставала красивішою і заможнішою рідна Україна. Нехай земля радує щедрим колосом, а чисте, мирне небо — сонячними погожими днями, рясним, своєчасним дощем.

Нехай мир і злагода завжди живуть у наших душах і серцях, наші щирі побажання додадуть усім нам нових сил і натхнення для здійснення майбутніх сподівань і трудових звершень.

*З глибокою повагою, Герой Радянського Союзу, голова Державного комітету України у справах ветеранів **І. ПЛОСКОНОС***

* * *

Голова Держгірпромнагляду України С. Сторчак зустрівся з ветеранами Великої Вітчизняної війни — колишніми працівниками Комітету та щиро привітав їх з Днем Перемоги.

Редакційна колегія

Яковенко Микола Григорович — головний редактор журналу «Охорона праці»	558-74-11
Гаврилюк Лариса Андріївна — завідувачка редакційного відділу журналу «Охорона праці»	558-36-03
Герход Юрій Володимирович — директор Департаменту безпеки в галузі Мінтрансв'язку України	461-65-58
Єршов Сергій Олександрович — заступник головного редактора з редакційно-видавничої роботи журналу «Охорона праці»	558-74-18
Кріса Іван Якимович — перший заступник начальника Державного департаменту пожежної безпеки МНС України	289-12-46
Лисюк Микола Олександрович — перший заступник директора Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці, канд. техн. наук	440-99-55
Мостовий Володимир Миколайович — заступник директора Департаменту з питань державного регулювання заробітної плати та умов праці Мінпраці України	289-43-21
Осіянов Анатолій Якович — відповідальний секретар, завідувач відділу науково-технічного редагування та зв'язку з громадськістю журналу «Охорона праці»	559-60-63
Суслів Геннадій Михайлович — старший науковий редактор відділу науково-технічного редагування та зв'язку з громадськістю журналу «Охорона праці»	559-97-32
Теличко Костянтин Едуардович — заступник головного редактора журналу «Охорона праці», канд. техн. наук	296-05-69
Цибильник Олексій Владиленич — головний спеціаліст Секретаріату Кабінету Міністрів України, відповідальний секретар Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення	256-72-20
Чернюк Володимир Іванович — заступник директора з наукової роботи Інституту медицини праці АМН України, докт. мед. наук	501-33-51
Якібчук Василь Васильович — керівник управління охорони праці та здоров'я — головний технічний інспектор праці Федерації профспілок України	278-02-51

Редакція журналу

Головний редактор Яковенко Микола Григорович	558-74-11
Заступник головного редактора з редакційно-видавничої роботи Єршов Сергій Олександрович	558-74-18
Заступник головного редактора Теличко Костянтин Едуардович	296-05-69
Відповідальний секретар, завідувач відділу науково-технічного редагування та зв'язку з громадськістю Осіянов Анатолій Якович	559-60-63
Завідувачка редакційного відділу Гаврилюк Лариса Андріївна	558-36-03
Редактори: Даніляк Наталія Яківна	558-36-03
Покуса Ольга Карпівна	558-36-03
Власні кореспонденти: по Запорізькій та Черкаській обл. Безугла Надія Іванівна	(056) 761-00-43
по Дніпропетровській та Полтавській обл. Безуглий Леонід Микитович	(056) 761-00-43
по м. Києву, Київській та Житомирській обл. Буділов Михайло Юрійович	(044) 558-74-27
по Сумській, Харківській та Чернігівській обл. Кобець Вадим Володимирович	(057) 397-16-77
по Автономній Республіці Крим, Миколаївській та Херсонській обл. Колесник Сергій Анатолійович	(051) 632-23-29
по Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській та Львівській обл. Парфенюк Ігор Юрійович	(098) 498-66-72
по Вінницькій, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій та Чернівецькій обл. Сопільняк Василь Іванович	(0382) 55-83-33
по Кіровоградській та Одеській обл. Цвігун Катерина Михайлівна	(048) 748-97-31
по Донецькій та Луганській обл. Щуров Геннадій Леонідович	(062) 304-34-53
Бухгалтерія	559-48-31, 558-74-27
Реклама	296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу	559-19-51
Поліграфічні послуги	559-62-79, 296-05-68

28 КВІТНЯ — ДЕНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Дорогі друзі!

Від щирого серця вітаю вас із професійним святом — Днем охорони праці.

Створення належних та безпечних умов праці, надання всебічної підтримки особам, що потерпіли на виробництві, є ключовими факторами щоденної діяльності як роботодавців, так і влади загалом.

Основна мета державної політики в сфері охорони праці — збереження життя, здоров'я і працездатності громадян у процесі їхньої трудової діяльності.

Переконана, що дотримання законодавства у сфері охорони праці повинно стати нормою життя для кожного роботодавця, який для запобігання аваріям та виробничому травматизму зобов'язаний створити на підприємствах безпечні умови праці.

Саме на плечах роботодавців лежить відповідальне завдання, адже, здійснюючи заходи щодо запобігання виробничому травматизму, поліпшуючи стан охорони праці, створюючи безпечні та нешкідливі умови праці на своїх підприємствах, ви зберігаєте найбільшу цінність людства — життя і здоров'я.

Прикро те, що Україна все ще значно випереджає держави світу за кількістю випадків виробничого травматизму.

Уряд напрацював комплекс заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням, на підвищення рівня безпеки і покращання умов праці. Тепер головне завдання роботодавців — навчитися проводити такі заходи та берегти найбільш дорогоцінне, що є у людини, — життя і здоров'я.

Дякую вам за сумлінність, наполегливість, витримку та високий професіоналізм. Бажаю міцного здоров'я, щастя, благополуччя, родинного достатку і добра.

*З повагою,
Прем'єр-міністр України*

Юлія ТИМОШЕНКО

Шановні колеги!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди нашого професійного свята — Дня охорони праці!

Україна сповідує цінності цивілізованого світу, для якого гідна праця — це, перш за все, безпечна праця.

Все активніше українські підприємства впроваджують найсучасніші продуктивні технології, що вирізняються високим рівнем автоматизації, застосуванням надзвичайно складних механізмів і операцій.

Наша з вами щоденна робота вимагає постійного контролю, спрямованого на те, щоб людина праці була захищена та впевнена, що стан устаткування, яке використовується, безпечний, і роботодавець робить усе необхідне, щоб виключити можливість нещасного випадку або аварії.

Особистий внесок кожного працівника системи у створення безпечних умов праці, запобігання аваріям, виробничому травматизму має особливе значення і заслуговує на велику подяку.

Бажаю вам, шановні колеги, міцного здоров'я, невтомності та наснаги для здійснення творчих задумів. Впевнений, що ваш професіоналізм і надалі сприятиме успішному вирішенню надзвичайно важливих питань безпеки життєдіяльності людей.

*З повагою,
Голова Держгірпромнагляду*

Сергій СТОРЧАК

БРИФІНГ У ФПУ

З нагоди Дня охорони праці 28 квітня у прес-центрі Федерації профспілок України відбувся брифінг для представників ЗМІ на тему «Всесвітній день охорони праці — профспілки захищають українців на робочому місці».

Учасники брифінгу: Голова Федерації профспілок України, народний депутат України В. Хара, перший заступник Голови Держгірпромнагляду України А. Деньгін, заступник Голови ФПУ С. Українець розповіли про стан охорони праці на підприємствах України, про заходи, які здійснюють профспілки, органи державного нагляду щодо поліпшення умов праці, запобігання нещасним випадкам на виробництві, а також відповіли на запитання журналістів.

Голова ФПУ В. Хара у своєму виступі наголосив, що у світі щорічно травмується 270 млн. працюючих, з них 2,2 млн. — смертельно; 160 млн. осіб отримують професійні захворювання.

Згідно з даними Держгірпромнагляду в 2008 р. в Україні на виробництві сталося 16 206 нещасних випадків, у тому числі 1005 — зі смертельними наслідками. Разом з тим, за даними Фонду соцстрахування від нещасних випадків, було травмовано 16 671 особу; загинуло 857 працівників. Різниця між цими даними доволі-таки суттєва.

На жаль, немає чіткої і правдивої статистики щодо виробничого травматизму, про кількість людей, які працюють у шкідливих і важких умовах праці, а також про кількість робочих місць, що не відповідають нормам за умовами праці. Однією з причин таких статистичних даних є те, що було зруйновано промислову медицину, яка фіксувала на підприємствах усі травми і нещасні випадки, що сталися на робочих місцях.

Сьогодні на виробництві мають місце численні факти приховування випадків травмування і навіть загибелі людей. Тільки під час перевірок технічні інспектори праці у 2007 р. виявили 683 приховані нещасні випадки, у тому числі — 6 смертельних. Разом з тим тисячі випадків травмування на підприємствах (до 20%) не пов'язуються з виробництвом. У багатьох випадках легкі травмування працюючих не розслідуються і не беруться на облік.

У країні вкрай незадовільна ситуація з атестацією робочих місць за умовами праці, що негативно позначається на оформленні пільгових пенсій за роботу у важких і шкідливих умовах праці.

У сфері охорони праці, захисту здоров'я і життя працюючих ще далеко не все зроблено державою, а роботодавці не завжди відшкодовують працівникові те, що йому належить за законом. Чинна система контролю за безпекою праці не дає потрібного ефекту. Тому завданням усіх суб'єктів господарювання, державних і громадських органів є максимальна мінімізація рівня виробничого травматизму, втрат від аварій і нещасних випадків, налагодження єдиної, реальної статистичної звітності всіх показників у сфері охорони праці на виробництві.

Перший заступник Голови Держгірпромнагляду А. Деньгін зазначив, що впродовж останніх 10 років рівень виробничого травматизму в країні знижено втричі, а зі смертельними наслідками — у півтора разу. Комітет визначив пріоритетні напрями, де необхідно посилити нагляд за станом охорони праці. Це гірничовидобувна промисловість і в першу чергу — підприємства вугільної галузі. Особливого нагляду потребує ведення вибухових робіт і поводження з промисловими вибуховими матеріалами. Важливим напрямом наглядової діяльності залишається нафтогазовий комплекс і використання газу у побуті.

Однією з пропозицій комісії з розслідування аварії у Євпаторії було створення Координаційної ради всіх контролюючих органів при Кабінеті Міністрів України з метою об'єднання зусиль для здійснення дієвого нагляду в цій галузі.

Далі А. Деньгін зупинився на структурних змінах в управлінні наглядових органів, підвищенні ефективності роботи державних інспекторів, нових методах наглядової діяльності.

Він відзначив, що Держгірпромнагляд працює в одному напрямі з профспілковими органами, має договори з галузевими об'єднаннями профспілок, разом розробляє законопроекти. Всі пропозиції до Уряду і Верховної Ради узгоджуються з профспілками.

Заступник Голови ФПУ С. Українець наголосив, що профспілки тісно співпрацюють з Держгірпромнаглядом. Сьогодні таке співробітництво необхідне, бо система управління охороною праці недосконала. Тому профспілки разом із Комітетом працюють над тим, щоб підрозділи з охорони праці були в кожній райдержадміністрації.

Спільно з Комітетом ФПУ готує спеціальне засідання Кабінету Міністрів, на якому планується розглянути стан охорони праці в Україні та комплексні заходи з дорученням міністерствам і відомствам, місцевим держадміністраціям щодо приведення системи охорони праці у належний стан.

Усі профспілкові організації на місцях у рамках проведення Дня охорони праці проводять разом із підприємствами, державними і наглядовими органами відповідні заходи, підсумовують досягнуте у роботі з охорони праці, вшановують пам'ять загиблих на виробництві, надають допомогу потерпілим та їхнім сім'ям.

Якщо кожен рік буде позначений зниженням рівня виробничого травматизму, — це й буде результатом роботи профспілок у співдружності з органами Держгірпромнагляду.

На знімку:

учасники брифінгу (зліва направо):

С. Українець, А. Деньгін, В. Хара, керівник аналітично-інформаційного управління ФПУ Ю. Работя.

Фото М. БУДЛОВА

РЕГІОНИ ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

У **Донецькій області** до Дня охорони праці було надруковано та розповсюджено Звернення обласного оргкомітету до органів виконавчої влади, роботодавців, профспілок, засобів масової інформації та Звернення Митрополита Донецького та Маріупольського Іларіона до керівників і працівників підприємств, установ і організацій.

Традиційно багатоплановою та різноманітною була програма Тижня охорони праці в обласному центрі. Тут було вирішено міський огляд охорони праці на підприємствах продовжити з 28 квітня до 28 жовтня. Таким чином кожен день стане днем охорони праці, втім, так і має бути завжди і скрізь.

Серйозний аналіз стану охорони праці зроблено в Краматорську — на кожному заводі, в усіх цехах. Страхові експерти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань провели перевірки на підприємствах і в організаціях міста. Державні гірничотехнічні інспектори провели оперативні перевірки стану промислової безпеки на шахтах і так званих «копанках».

Особливу увагу під час Тижня охорони праці було приділено дітям. Адже їм скоро доведеться зайняти робочі місця своїх батьків. Дуже важливо, щоб вони з ранніх років навчилися усвідомлювати не абстрактно, а конкретно до кожної справи: виконувати її необхідно і можна тільки безпечно для себе та оточуючих. Серед учнів 6—10 класів загальноосвітніх шкіл Донецька та області проведено конкурс на кращий твір на теми: «Як я розумію безпечну працю своїх батьків», «Пам'ятка моїм батькам з безпечної праці». Кращі твори буде опубліковано у тематичних виданнях, що висвітлюють питання охорони праці.

Спецівка й каска ще завеликі, та краще звикати до них заздалегідь.

У **Чернігові** під час засідання круглого столу, який проводився територіальним спілком з Федерацією профспілкових організацій області, відбулась дискусія соціальних партнерів щодо права громадян на безпечну працю в умовах економічної кризи. Були також обговорені проблемні питання про права працівників, які працюють за договорами підряду або за усними договорами, деякі особливості застосування Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків і аварій на виробництві, якості проектної документації на будівництво тощо. Захід привернув до себе увагу багатьох підприємств та громадських організацій міста, що підтвердило важливість питань, анонсованих організаторами. Завершено підбиття підсумків щорічного обласного огляду-конкурсу з охорони праці, а його переможці — кращі роботодавці та підприємства — отримали нагороди від облдержадміністрації.

Яскравою подією серед усіх заходів став традиційний конкурс-вікторина з охорони праці для молоді. Його вже вшосте проведено в Чернігові, але якщо раніше участь у ньому брали учні старших класів середніх шкіл міста, то цього року конкурс вперше проведено для учнів професійних навчальних закладів, адже саме вони в найближчому майбутньому стануть працівниками чернігівських підприємств. Авторитетне журі після проведення підрахунків балів оголосило переможця — команду Чернігівського вищого професійного училища.

Заступник начальника теруправління С. Дорошенко оголошує підсумки конкурсу.

На **Ізмаїльському вузлі Одеської залізниці** напередодні Дня охорони праці 70 робітників одержали нові знання з промислової безпеки. Навчання, організоване працівниками служби охорони праці магістралі, ради профспілки залізничників і транспортних будівельників, територіального Держгірпромнагляду по Одеській області, проводилося у вагоні охорони праці. На сьогодні це найкраща навчальна аудиторія на колесах у мережі залізниць України. До послуг слухачів тут є все — від комфортних меблів до комп'ютера, телевізора, іншого сучасного обладнання. З початку року на базі поновили свої знання з охорони праці більш як півтисячі робітників Одеської залізниці. Нинішня поїздка — вже восьма поспіль.

У **Львові** відбулась нарада спеціалістів служб охорони праці органів місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування області. Ініціатором її проведення був відділ охорони праці, використання трудових ресурсів та зайнятості населення Львівської облдержадміністрації. У роботі наради взяли участь також представники обласних територіальних Держгірпромнагляду та управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Серед іншого, тут підбили підсумки Тижня

У День охорони праці начальник теруправління В. Шайтан під час виступу перед глядачами обласного телеканалу у передачі «Вже ранок».

охорони праці, що проходив під девізом «Життя та здоров'я на робочому місці — основне право людини», який проводився в області у квітні, а також проаналізували роботу служб охорони праці у першому кварталі та відзначили кращих працівників.

Напередодні свята теруправління провело турнір з міні-футболу. Серед учасників змагань були й керівники різного рівня, у тому числі й начальник теруправління В. Шайтан. У результаті напруженої боротьби найкращою було визнано футбольну команду шахти «Надія», друге місце — у команди шахти «Лісова» і третє — у футболістів шахти «Зарічна».

У **Дніпропетровську** в День охорони праці в єпархіальному центрі УПЦ відбулася зустріч митрополита Дніпропетровського і Павлоградського Іринія з інспекторським складом, спеціалістами теруправління Держгірпромнагляду та служб охорони праці підприємств області. Майже двогодинна розмова йшла навколо теми «Духовність зароди збереження життя на виробництві».

За особистий внесок в утвердження духовних принципів захисту життя тих, хто працює, від імені Голови Держгірпромнагляду С. Сторчака начальник теруправління А. Кожушко вручив митрополиту Іринію нагрудний знак Держгірпромнагляду «За доблесну службу» I ступеня. У відповідь митрополит Іринія передав працеохоронцям подарункове видання опису церков єпархії, а кожному учаснику зустрічі — іконку Самарської Божої матері.

Під час вручення нагороди.

У **Черкасах** проведено конкурс серед інвалідів внаслідок трудового каліцтва на звання кращого умільця народних промислів у номінаціях «Технічна творчість», «Рукоділля», «Літературно-поетична творчість». Такі заходи дають можливість залучати людей, які втратили здоров'я в процесі виробничої діяльності, до участі у громадському житті, а отже, відчуті себе повноцінними членами суспільства.

У рамках обласних заходів на підприємствах було проведено практично-показові заняття для слухачів навчально-курсного комбінату — виконання робіт підвищеної небезпеки (роботи в траншеях) працівниками КП «Черкасиводоканал» під час ліквідації та локалізації аварійної ситуації на міському каналізаційному колекторі та газонебезпечних робіт на базі підприємства «Уманьферммаш». Пройшли також конкурси серед електромонтерів підприємств електричних мереж, огляд-конкурс готовності лінійних бригад та дільничних електромонтерів ВАТ «Укртелеком» до ремонтного сезону тощо.

В Уманському дендропарку «Софіївка» висадили молоденькі ясени у пам'ять про загиблих на виробництві. В акції брали участь представники органів місцевої влади,

теруправління Держгірпромнагляду по Черкаській області та спеціалісти з охорони праці окремих підприємств. Організатори заходів не залишили без уваги і підостаюче покоління. Учні уманських шкіл написали диктант на тему охорони праці, а також взяли участь у конкурсі малюнків «Охорона праці — очима дітей».

Дерева ростимуть — пам'ять про загиблих житиме.

У **Миколаєві** вже четвертий рік традиційно управління освіти і науки облдержадміністрації відзначає День охорони праці. З цієї нагоди на нараду до обласного будинку художньої творчості були запрошені представники головного управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації, управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, профспілки працівників освіти і науки області, керівники та спеціалісти з охорони праці районних відділів освіти, вищих навчальних закладів, училищ та інших закладів освіти області.

На нараді було зазначено, що управління освіти і науки тісно співпрацює з теруправлінням Держгірпромнагляду області, управліннями МНС, ДАІ, Фонду, профспілками. Серед учнів навчальних закладів щорічно проводяться конкурси, олімпіади з охорони праці. У 2009 р. вперше проведено конкурс на кращого спеціаліста з охорони праці, і на нинішній нараді були підбиті його підсумки. Переможців конкурсу нагороджено грамотами управління освіти і науки облдержадміністрації та обкому профспілки працівників освіти і науки, а також цінними подарунками. Не забули нагородити й учнів за кращий твір про охорону праці.

Були також визначені основні пріоритети діяльності освітан щодо забезпечення безпеки праці в закладах освіти області. Після закінчення заходу гостинні господарі — колектив і вихованці будинку художньої творчості — дали чудовий святковий концерт.

Ансамбль естрадного співу «Дивограй» дарує учасникам Дня охорони праці пісню.

Коротким рядком

У рамках відзначення Всесвітнього дня охорони праці Голова Федерації профспілок України В. Хара виступив з ініціативою щодо будівництва в Києві храму в пам'ять про всіх загиблих на виробництві. «У нас в країні гинуть тисячі працівників, які створюють добробут, тож ми маємо створити на їх честь храм, щоб рідні могли завжди прийти і помолитись за тих, хто загинув під час виконання своїх службових обов'язків», — сказав він журналістам. ФПУ буде шукати одностудців для реалізації такого проекту.

Відділом експертизи умов та охорони праці управління праці та соціального захисту населення Хмельницького міськвиконкому впродовж I кварталу поточного року проведено 37 перевірок стану умов праці та 30 перевірок стану охорони праці. За результатами перевірок роботодавцям запропоновано усунути 105 порушень законодавства про працю.

З початку 2009 р. у Донецькій області ліквідовано близько 100 нелегальних шахт, припинено роботу кар'єру в Амвросіївському районі, де проводились видобуток та переробка вугілля. На жаль, по сусідству з ліквідованими відразу ж виникають нові «копанки», оскільки працівникам, звільненим із закритих шахт, легально ніде влаштуватися. Крім того, на діючих вугледобувних підприємствах часто затримують виплату зароблених грошей гірникам, а власники кримінальних рудників розплачуються за видобуте паливо готівкою наприкінці кожного робочого дня.

ЗАСЛІН КРИЗИ – НОВА ТАКТИКА!

Криза. Страшне, як постріл, слово. За ним — явище, яке руйнує долі сотень тисяч людей. Вони просто опинилися за межами підприємства на невизначений час. А як справи на самому заводі, фабриці, комбінаті, де виробничий процес призупинено? Щось подібне вже відбувалося на початку дев'яностих років. Але тоді все це мало місце у суспільному житті вперше. У нинішній ситуації можна побачити щось спільне з тим часом. Проте зміни, що відбулися протягом останніх 16—17 років у системі нагляду, не дають підстав сприймати тимчасові проблеми як якусь катастрофу. Про ці та інші проблеми нашому власному кореспондентові Леоніду БЕЗУГЛОМУ розповідає начальник теруправління Держгірпромнагляду по Запорізькій області Ф. Мержеєв.

— Федоре Костянтиновичу, сторонній людині все це може видатися далеким від дійсності, швидше — бажанням несприйняття реальності сьогодення. Якщо взяти Заводський район м. Запоріжжя, то маємо не зовсім оптимістичну картину: початок нинішнього року показав спад рівня виробництва у базовій галузі — металургії. Зупинилися ВАТ «Укрграфіт», АТЗТ «Запорізький алюмінієвий комбінат», а ВАТ «Дніпроспецсталь» і «Запоріжсталь» ледве животіють. Подібне сталося і в машинобудівній галузі. Тут хоч-не-хоч, а задумався. Яку у цій ситуації тактику вибрало керівництво наглядового органу?

— Криза, безсумнівно, вплинула і на роботу теруправління: на характер, форми і методи роботи інспекцій, особового складу нашого колективу. Але вона не змогла вразити саму систему функціонування нагля-

дового органу. Ми достатньо повно відстежуємо те, що відбувається на підприємствах. Скорочення виробництва — це погано. Тож у нас особливо тривогу викликає скорочення персоналу — і робітників, й інженерно-технічних працівників. Склалася ситуація, коли у тому ж ВАТ «Укрграфіт» питаннями охорони праці займається лише одна людина. Чи достатньо сил на цьому й інших підприємствах, щоб тримати все виробництво під контролем? Коли у зупинених цехах залишилося по 30—50—70 працівників, можливо, і достатньо. Але якщо якесь виробництво ще продовжує більш-менш повноцінно функціонувати, то однієї людини замало. На цьому фоні маємо приховану загрозу. І ми її підносимо до рівня розв'язання невідкладних проблем. Справа у тім, що скорочувати людей легко. І без роботи прокат-

дового органу. Ми достатньо повно відстежуємо те, що відбувається на підприємствах. Скорочення виробництва — це погано. Тож у нас особливо тривогу викликає скорочення персоналу — і робітників, й інженерно-технічних працівників. Склалася ситуація, коли у тому ж ВАТ «Укрграфіт» питаннями охорони праці займається лише одна людина. Чи достатньо сил на цьому й інших підприємствах, щоб тримати все виробництво під контролем? Коли у зупинених цехах залишилося по 30—50—70 працівників, можливо, і достатньо. Але якщо якесь виробництво ще продовжує більш-менш повноцінно функціонувати, то однієї людини замало. На цьому фоні маємо приховану загрозу. І ми її підносимо до рівня розв'язання невідкладних проблем. Справа у тім, що скорочувати людей легко. І без роботи прокат-

ник, слюсар, сталевар чи інженер довго вдома не просидять. Це те, що перевірене у 90-ті роки. Більшість безробітних шукатиме собі інше заняття, аби прогодувати сім'ю.

А зараз давайте уявимо собі таку ситуацію: виникає потреба запустити в роботу виробництво. І відразу ж виникає величезна проблема. Адже заново запустити в роботу складний механізм і вивести його на докризові параметри — річ надзвичайно складна. Ми чітко знаємо, що збереження кадрового потенціалу мусить стати пріоритетним завданням роботодавця. Бо у цьому його успіх не тільки у подоланні кризи, а й у забезпеченні безпеки виробництва.

Саме в останній тезі прихована і відмінність нинішнього стану економіки від кризи 90-х років. Тоді ми пережили зміну політичної системи, яка супроводжувалася переходом до інших форм власності, банкрутством підприємств, налагодженням випуску нових видів продукції. А зараз, коли виробництво зупинилося, на людину тисне морально-психологічний фактор. Здолаємо його — легше вийдемо з кризи!

— Теруправління і опосередковано, і безпосередньо перебуває під дією цих процесів. Перебудувати роботу доводиться на ходу чи використовуєте попередні напрацювання?

— Експромт у наглядовій роботі завжди межує з авантюризмом. Цього не можна допускати. Ми ще в грудні знали про скорочення обсягів фінансування наглядового органу. Для нас це означало обмеження витрат на транспорт, відрядження, зв'язок тощо, без чого важко говорити про повноцінне функціонування державної установи. Але свою роботу ми виконуємо і будемо виконувати. А щоб труднощі не так відчутно позначилися на наглядовій діяльності, виробили відповідну тактику. Її завдання — не втратити позиції, на які вийшли у 2008 р. Що маєтись на увазі? Протягом трьох попередніх

років в області вдалося майже удвічі знизити рівень травматизму зі смертельними наслідками. Це при тому, що у нас (не будемо забувати) розташовано багато підприємств підвищеної небезпеки. І якщо у 2006 р. на виробництві загинуло 46 осіб, у 2007 р. — 39, то у 2008 р. — 27. Ці дані можна порівняти з початком дев'яностих, коли щороку з роботи додому не поверталось близько 100 металургів, хіміків, працівників АПК та ін.

Найскладнішою ланкою роботи у нинішніх обставинах є прогнозування розвитку подій. Тому позиція керівництва теруправління — зберегти ритм роботи, максимально впливати на керівників у тих колективах, де маємо спад виробництва. Бо коли підприємство працює у звичному режимі, то це дисциплінує. Коли ж іде спад виробництва — люди розхолджуються. І травмування можуть статися у тій же сфері послуг, у місцях перебування сторожів.

Ми намагалися врахувати всі ці обставини, коли ще у грудні склали плани роботи на рік. Але їх довелося корегувати, виходячи з реального фінансового стану. Як саме?

Очевидна річ, що зараз немає можливості виїжджати на комплексні перевірки в райони області і там залучати до обстежень підприємств значне число інспекторів. Однак, вибачте, і не блукати ж кільком десяткам фахівців з кутка в кутку по кабінетах. Тим більше, що поряд розташовані об'єкти підвищеної небезпеки, де мали місце нещасні випадки зі смертельними наслідками. Там і раніше ми намагалися забезпечити необхідний рівень нагляду і не випускати з поля зору такі, наприклад, об'єкти, як підприємства газопостачання. Саме туди і направили з плановими перевітками державних інспекторів.

— Тобто не зовсім сприятливе фінансове забезпечення змусило звернути увагу на об'єкти, до яких раніше руки просто не доходили?

— Це насправді так. Ми якось не звертали уваги на періодичність перевірок установ соціально-культурної сфери. Розміркувавши, вирішили: доки підприємства агропромислового комплексу перебувають вимку у фазі найменшої активності, підключити до перевірки стану охорони праці на об'єктах житлово-комунального господарства та соціально-культурного представників державної інспекції з нагляду за охороною праці в АПК. Така практика себе виправдовує. Звернувся до прикладу. Наприкінці минулого року теруправління змушене було ввести особливий режим нагляду на будівельних майданчиках обласного центру, оскільки намітилося зростання рівня травматизму у цій галузі. Перерозподілили сили і направили на ці об'єкти інспекторів-енергетиків, котлонагляду. І мети досягли. У грудні там мали лише один нещасний випадок з незначною втратою працездатності.

Зараз, коли всі суспільні інститути вирішують питання подолання фінансового голоду, надзвичайно важливо іти шляхом об'єднання зусиль усіх сторін, зацікавлених у забезпеченні необхідного рівня охорони праці. А це — профспілки, робочі органи Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, органи виконавчої влади. З ними у нас зараз немає проблем стосовно співробітництва. У те ж обласне управління виконавчої дирекції Фонду кілька місяців тому начальником відділу профілактики травматизму та професійних захворювань було призначено мого колишнього заступника В. Романюка. І ми маємо повне взаєморозуміння. Спільні виїзди на перевірки, розслідування нещасних випадків, організація зустрічей за круглим столом, видання буклетів, брошур стало реальним наповненням змісту нашої спільної роботи. Не минула безслідно і нарада з питань підвищення ефективності ро-

боти навчальних центрів з охорони праці. Зібравши всіх їхніх керівників, ми висловили свої зауваження. Одночасно і підтримали, і визначили спільні завдання.

Це ж стосується і співпраці з органами місцевої влади. Щороку ми проводимо комплексні перевірки 6—7 районів. Їхні керівники на присутність державних інспекторів реагують нормально, беруть участь у підбитті підсумків роботи, вживають відповідних заходів. Є підтримка і з боку керівництва облдержадміністрації. Спільно готуємо засідання ради з питань безпечної життєдіяльності

населення, проводимо наради, прес-конференції. Але одна біда: наші спільні заходи тримаються виключно на ентузіазмі. Без повноцінного державного управління охороною праці з боку місцевих органів влади, в тому числі райдержадміністрацій, нашому наглядовому органу не під силу кардинально змінити ситуацію. Тому ми сподіваємось, що уряд нарешті затвердить нове положення про службу охорони праці структур державного управління на місцях.

Відсутність таких служб у місцевих органах влади не дає можливості забезпечити повноцінне додер-

жання ст. 2 і 16 Закону «Про місцеві державні адміністрації», ст. 34 Закону «Про охорону праці». Відділи охорони праці могли б координувати і направляти роботу роботодавців щодо покращання умов праці на робочих місцях, «збадьорювати» низові органи влади, ініціювати інші питання.

Якщо виходити з того, що немає «зайвих» коштів, то чекати їх можна вічно. А людина праці потребує захисту сьогодні. Тож відкладати роботу на завтра ми наміру не маємо.

Фото автора

НАРИС

ЩЕ ВОГНЕМ ГОРЯТЬ БАЖАННЯ

Цей нарис про Михайла САВАРИНА — начальника територіального управління Держгірпромнагляду по Закарпатській області, заслуженого працівника промисловості України. Нарис про людину, яка все життя присвятила рідному краю, його людям та їхній безпечній праці на виробництві.

Закарпаття — це казкова природа та чиста екологія, а ще дивовижна міжетнічна мозаїка культур, традицій, гостинності. У цьому може переконатися кожен, хто приїде сюди. А приїде — не пожалкує, є на що подивитися, є чому дивуватися. Чи знаєте ви, наприклад, що в Закарпатських лісах росте понад 200 видів грибів? Один з них — так званий яйцевидний, у чотири рази(!) поживніший за м'ясо. А трембіта, виявляється, не музичний, а сигнальний інструмент, і, незважаючи на свій вражаючий розмір, важить усього лише до трьох кілограмів. А Мукачівський знаменитий замок Паланок — у минуло-

му помпезна військово-стратегічна фортеця. До речі, як говорять місцеві жителі, замок сповнений чудес. Наприклад, доторкніться до пам'ятника Іоанну Непомуці, і вам привалить щастя, а якщо потримаєтесь за палець пам'ятника Федору Корятовичу і при цьому загадаєте бажання — воно збудеться. Ось як! І зовсім не треба їхати у далеку «землю обітовану», щоб, усамітнівшись біля «стіни плачу», молитися про створення чуда.

Ужгород. Столиця Закарпаття — патріархальне, спокійне місто, що потопає в рожевому суцвітті сакур. Тут-то я й зустрівся з Михайлом Савариним.

— Місто наше дійсно, хоч і невелике, але з колоритом, — не без гордості зауважив Михайло Васильович. — І за етносом, і за архітектурою, і за устроєм. І промислових підприємств у місті мало. Повітря яке — не надихаєшся!

— Ну, звичайно, повітря батьківщини, воно особливе...

— Але край наш багатий. Є цінні поліметалеві руди, з яких у 1999 р. у Мужієвому було виплавлено перше українське золото. Тут можна щомісяця видобувати до тонни золота. Багатіє Сокирницьке родовище цеоліту, що використовується у сільському господарстві та в промис-

ловості. Його можна використовувати і як сорбент, він очищає організм, воду. Є поклади будівельних матеріалів, мармуру, газу, бурого вугілля. Закарпаття багате на мінеральні та геотермальні води, ну й лісів багато, звичайно. Такий ось невеликий лікнеп про наш край,— підсумував М. Саварин.

— А що з Солотвинським солерудником?

— Це — біль наш. Унікальне родовище може загинути або, принаймні, надовго «заморозитися». А все через те, що десятиліттями тут нехтували нормами ведення робіт з видобутку солі та вимогами безпеки праці на підприємстві, що й призвело до аварійної ситуації через карстові провали майже 100-метрової глибини в межах шахтного поля і гірничого відводу. У зв'язку з аварійною ситуацією на ньому ми запровадили особливий режим державного нагляду. Проте заходи, що вживаються керівництвом солерудника, явно неефективні. Рівень ропи у копальні не знижується, а навпаки, щодня зростає. Ситуація критична. Під загрозою втрати — підземне відділення Української алергологічної лікарні та унікальне родовище солі. Та й людям загрожує біда, якщо селище потрапить у карстові провали, які все збільшуються в розмірах.

— А як виправити ситуацію?

— Ми зі свого боку робимо все можливе. Але для порятунку солерудника потрібні кошти, і чималі. А їх немає. І не виділяють.

Закарпаття — область дотаційна. Але й дотацій не вистачає на все. Принцип загальновідомий — виживай як можеш. Усі просять: промисловці — собі, аграрії — собі, хіміки, шахтарі — собі. А ще потрібні кошти на соціальну сферу, освіту, медицину... На всіх не вистачає. Бюджет країни не гумовий — країна бідна. Або господарі нікчемні, непередбачливі. Хто його знає, немає коштів — і все тут! Щедра земля закарпатська, але не затребувана повною мірою. А шкода!

Ми заговорили про проблеми. Про них М. Саварин говорить з сумом і стурбованістю. Переживає. Звичайно, йому, як керівникові державної структури з нагляду за промисловою безпекою, охороною праці та гірничого нагляду, багато що підвладне: і права є, і заходи впливу. Тільки ось реакція на все це неадекватна. Наприклад, з довідки в довідку, які відправляє теруправління до різних інстанцій, «кочує» проблема припинення самовільного будівництва об'єктів у санітарній зоні Голубинського родовища мінеральних вод. Час минає, а матеріали за позовами прокуратури Свалявського району «залягли» у паперових завалах судів. Нещодавно додалася ще одна турбота: підтримка у безпечному стані підземних гірських виробок Мужіївського родовища золотополімерних руд, оскільки роботу ТОВ «Закарпатполіметали» тимчасово припинило.

А крім того, давно назріла ретельна ревізія газового господарства: окремі його складові експлуатуються мало не півстоліття. Тож про їх безпеку й говорити не доводиться. Минулого року держінспектори теруправління перевірили майже 200 об'єктів газозабезпечення в регіоні. Виявили близько 800 порушень правил безпеки, притягнули до адміністративної відповідальності 25 керівників різного рівня, роботи 13 газорозподільних пунктів призупинили, поки не навели там лад. У газовому господарстві багато проблем, і всі їх треба тримати під контролем.

На території Закарпаття понад 26 тис. різних підприємств. І всі потребують уваги до себе — державного нагляду за охороною праці. Оскільки збереження життя і здоров'я людини на виробництві — не пусті слова, а благодірна мета.

— Закарпаття, звичайно, не належить до групи найбільших за територією, виробничим потенціалом і значущістю в економічному сенсі регіонів України. Це не Донбас і не Кривбас. Проте за досягненнями, що стосуються забезпечення безпечних умов праці, зниження травматизму ми в числі передових,— констатує Михайло Васильович.— Візьмемо, наприклад, підсумки нашої роботи у першому кварталі цього року. Ось статистика: інспекторським складом проведено 797 обстежень на підприємствах. Виявлено дуже багато порушень нормативних актів з питань охорони праці. На об'єктах, а їх було близько 700, призупинялась робота до усунення недоліків. Оштрафовано 436 працівників підприємств, у тому числі — 260 керівників. На засіданнях ради теруправління заслухано звіти 21 керівника тих підприємств і організацій, де сталися випадки виробничого травматизму і проводились комплексні перевірки з питань охорони праці та промбезпеки. Крім того, за самими такими кричущими фактами порушень законодавства про охорону праці до органів прокуратури направлено 14 матеріалів. Працюємо жорстко й вимогливо. І як результат — зниження травматизму. Суттєво.

Михайло Саварин — людина стримана і небагатослівна. Але вже якщо про щось розповідає чи пояснює щось — конкретна у міркуваннях, принципова в позиції. У чомусь навіть категорична. Ну, наприклад: «Якщо нещасний випадок на виробництві не можна передбачити, то треба зробити все, щоб його не спровокувати. Таким має бути кредо керівника». І жодних заперечень! На те й керівник виробництва, щоб бачити, передбачити і відповідати. Безумовно, це так.

— Знаєте, нам, як держнаглядовій структурі, усе ж таки вдалося добитись розуміння серед керівників підприємств. Сьогодні робота держінспектора на виробничих об'єктах сприймається якщо не з вдячністю, то з абсолютним бажанням створити безпечні умови для праці людей. Зрозуміло, що роботодавець не ворог ні собі, ні людям, але стереотип «прибуток за будь-яку ціну» все-

таки свердлить йому мозок. І зрештою обертається втра-
татами, моральними та матеріальними збитками. Не так
вже й просто ламати стереотипи, але ми намагаємося:
жорстка наглядова діяльність позитивно позначилася на
тенденції до зменшення рівня травматизму в регіоні.
Чесно скажу — дається це нелегко.

Я його розумів. У країні, де багато хто (не побоюю-
 цього слова) демократію сприйняли як демагогію і вседоз-
 воленість, важко прищеплювати істину. Кожен вибирає
 позицію для себе чи під себе. Скільки у нас з'явилося різ-
 них ПП, МП, ТОВ! Та я впевнений, що дві третини керів-
 ників цього малого і середнього бізнесу далекі від правил
 і норм охорони праці. Що вони знають? Хто ними керує?
 Яку кадрову школу вони пройшли? А ось займатися ни-
 ми, а іноді, даруйте, і «нянькатися» з ними доводиться держ-
 інспекторові. І ось спробуй, переконай такого робото-
 давця, а особливо якщо він «з грязі та в князі», у тому, що
 організація безпечних умов праці на виробництві — його
 прямий обов'язок, визначений законом. Спробуй втисну-
 ти його у прокрустове ложе норм і правил!

І немовби продовжуючи цю думку, Михайло Васильо-
 вич висловив своє бачення організації державного на-
 гляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.

— Як свідчить практика, орієнтація на середньостатис-
 тичні показники (збільшення кількості накладених штра-
 фів, інспекторських перевірок тощо) під час оцінки без-
 пеки є малоефективною, якщо ці показники закладено в
 основу діяльності інспектора. До того ж в умовах рефор-
 мування економіки, а тепер ще й в умовах економічної
 кризи, це може призвести до ручного їх регулювання.
 Тому вкрай потрібні нові підходи до формування об'єк-
 тивної оцінки рівнів промислової безпеки.

Державні інспектори поступово повинні відмовлятися
 від по-поліцейськи спрямованого пошуку порушень за-
 ледве не заради самоцілі — досягнення позитивної дина-
 міки каральних показників, а переходити до партнерсь-
 ких принципів співробітництва з роботодавцем заради
 досягнення дієздатності системи управління охоро-
 ною праці на підприємствах — як основи профілактики.
 І на цьому формуватиметься культура безпеки як один з
 найважливіших пріоритетів усієї системи управління ви-
 робництвом, її ефективного функціонування.

Потрібен дієвий механізм виявлення загроз і ризико-
 утворюючих факторів, їх постійного відстежування, роз-
 робки та реалізації заходів, спрямованих на зниження
 та подолання негативного впливу. Державний нагляд в
 основному має будуватися на:

інспектуванні тих підприємств, на яких мають місце
 найпоширеніші види ризиків;

зосередженні зусиль на виробництвах, де зафіксова-
 но високий рівень травматизму і звідки регулярно над-
 ходять скарги про відсутність належних умов праці;

сприянні внутрішньому контролю чи аудиту на під-
 приємствах, створенні сучасної системи управління охо-
 роною праці.

Важливим сучасним спрямуванням діяльності органів
 нагляду є регулювання в цій сфері — як державне, так і
 технічне. Державне регулювання має здійснюватися
 шляхом законотворчості та нормотворчості. Технічне
 регулювання потребує пильної уваги та участі держна-
 глядового органу в розробці та запровадженні техніч-
 них регламентів, гармонізації національних стандартів
 контролю за системою оцінки відповідності продукції,
 устаткування і технологій у закріпленій галузі. Виникла, і
 давно вже, необхідність на державному рівні підвищити
 імідж і статус державного інспектора з охорони праці —
 адже це основна фігура в роботі системи.

Такий ось монолог вийшов. Ми ще довго говорили і
 про специфіку держнагляду, і про діяльність служб охо-
 рони праці на підприємствах, роль яких є дуже важли-
 вою, але не завжди результативною, і про роль науки,
 яка часто-густо «пасе задніх» і не прораховує кроки на
 перспективу. У розмові М. Саварин видався мені орга-
 нічним, відвертим і переконливим, як і личить нормальній
 людині, яка не розтрачує себе на всілякі дрібниці,—
 зосереджений на роботі, зібраний у думках.

А ще ми згадали, що в травні Михайлові Васильови-
 чу виповнюється 55 років. Вік, як кажуть, «саме той!», у
 який вміщується і **вже**, і **ще**. Коли вже чимало справ зроб-
 лено і життєвих доріг пройдено, коли вже й досвід є, і
 визнання. Коли вже можна сказати: «Мої роки — моє ба-
 гатство». Все устоялося, влаштувалося, облаштувалося.
 Але... Ще «огнем горять желанья, еще в пути покоя нет,
 еще не раз придет отвага в свершении полезных дел!..»

Розставалися ми на Мукачівському вокзалі. Десь там,
 вдалині, височіла фортеця Паланок, освячена променя-
 ми сонця, що присіло до горизонту.

— Шкода, звичайно, що я не побував у замку. А то
 обов'язково загадав би бажання. Наприклад, щоб Ук-
 раїна стала багатою і змогла виділити кошти на розви-
 ток Закарпаття, щоб не було аварій і катастроф, щоб
 кожен мав гідну роботу, щоб люди не гинули на вироб-
 ництві. Та мало що ще! Бажань багато — чудес замало.

— Нічого,— посміхнувся М. Саварин.— Все одно тре-
 ба вірити у чудеса, інакше вони розчаруються в нас.

А потім поїзд натужно потягнувся вгору, в Карпати, в
 гори надзвичайної краси. Туди, де тиша старих карпатсь-
 ких кряжів, де свіже до захвату гірське повітря, наповнене
 запахом хвої, де місцями лежав ще сніг, а з проталин, не-
 вгамовно дзюрчачи, збігали струмки. Туди, де птахи у ве-
 чірніх сутінках різноголоссям проводжали день, що минав.

Микола ЯКОВЕНКО, головний редактор журналу
 «Охорона праці»